

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ ТА ФІЛОСОФІЇ
КАФЕДРА АРХЕОЛОГІЇ ТА ЕТНОЛОГІЇ УКРАЇНИ
УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРИ, НАЦІОНАЛЬНОСТЕЙ, РЕЛІГІЙ
ТА ОХОРОНИ ОБ'ЄКТІВ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ
ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ОДЕСЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ СПІЛКИ КРАЄЗНАВЦІВ УКРАЇНИ
АГРО-ЕКОЛОГО-РЕКРЕАЦІЙНИЙ КЛАСТЕР
«ФРУМУШИКА-НОВА»
ТУЛЬЧИНСЬКА ФІЛІЯ СОЮЗУ УКРАЇНЦІВ РУМУНІЇ

Одеські етнографічні читання

***Українське пограниччя:
варіативність традиційної культури***

Одеса-Тулча
2018

УДК 392.5 (477)
ББК 63.5 (4 Укр) - 534
В 383

Редакційна колегія:

Борисенко В. К., доктор історичних наук,
Вахніна Л. К., кандидат філологічних наук;
Глушко М. С., доктор історичних наук;
Кожолянко Г. К., доктор історичних наук;
Кушнір В. Г., доктор історичних наук, доцент (науковий редактор);
Микитенко О. О., доктор філологічних наук;
Петрова Н. О., кандидат історичних наук (відповідальний секретар);
Сминтина О. В., доктор історичних наук;
Скрипник Г. А., доктор історичних наук.

«Українське пограниччя: варіативність традиційної культури»».
Одеські етнографічні читання : Збірка наукових праць: наукове видання /
Колектив авторів. – Одеса : «Одеський національний університет імені І. І.
Мечникова», 2018. – 358 с.

ISBN 978-617-689-133-8

На сторінках видання розглядаються актуальні проблеми особливостей культури населення пограниччя, міжетнічних взаємин в порубіжних регіонах, історії міграцій, переселень та питання трансформацій в культурі, особливостей традиційної культури, міжетнічних взаємин.

Збірка рекомендується етнографам та історикам, фольклористам, мистецтвознавцям, краєзнавцям, студентам і учням загальноосвітніх шкіл.

Автори статей несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, власних імен, географічних назв та інших відомостей.

ISBN 978-617-689-133-8

© Колектив авторів, 2018

© Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2018

ЗМІСТ

<i>Бацвін Маріанна</i> ТРАДИЦІЙНА ВИШИВАНКА ОПІЛЛЯ НАПРИКІНЦІ ХІХ – 30-х рр. ХХ ст. (НА МАТЕРІАЛАХ ФОНДІВ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАПОВІДНИКА «ДАВНІЙ ГАЛИЧ»).....	8
<i>Боренько Надія</i> НАРОДНА КЕРАМІКА ХІХ – ХХ ст.: ФЕНОМЕН ПОГРАНИЧЧЯ ЯК ВИЯВ СПАДКОЄМНОСТІ ТРАДИЦІЙ.....	19
<i>Бірюкова Ірина</i> ПРОЕКТИ МІЖНАРОДНОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПІВПРАЦІ ОДЕСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ НА ПІДТРИМКУ МІЖДЕРЖАВНОГО ПАРТНЕРСТВА УКРАЇНИ ТА БІЛОРУСІ.....	38
<i>Боряк Олена</i> УКРАЇНСЬКО-БІЛОРУСЬКИЙ КОРДОН ЗА ЧАСІВ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ ТА УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ (1917–1918).....	42
<i>Васильчук Надія, Рарик Роман</i> ГАЛИЦЬКИЙ КАРАЇМ ЗАХАРІЙ ІСААК АБРАГАМОВИЧ.....	57
<i>Васянович Олександр</i> СУЧАСНІ НАРОДНІ АСТРОНОМІЧНІ ЗНАННЯ ТА ВІРУВАННЯ ЖИТЕЛІВ УКРАЇНСЬКО-БІЛОРУСЬКОГО ПОРУБІЖЖЯ	66
<i>Вахніна Лариса</i> МОТИВ «ДУНАЮ» В НАРОДНИХ БАЛАДАХ: ПОГРАНИЧЧЯ КУЛЬТУР.....	79

Бірюкова Ірина

**ПРОЕКТИ МІЖНАРОДНОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПІВПРАЦІ
ОДЕСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ НА
ПІДТРИМКУ МІЖДЕРЖАВНОГО ПАРТНЕРСТВА УКРАЇНИ
ТА БІЛОРУСІ**

Висвітлюється досвід міжнародного співробітництва Одеської національної наукової бібліотеки у реалізації проекту зі збереження та популяризації книжкової спадщини білоруського і східнослов'янського періоду друкаря, видатного просвітителя, письменника, перекладача Франциска Скорини.

Ключові слова: *Одеська національна наукова бібліотека, Національна бібліотека Білорусі, Франциск Скорина, бібліотечне партнерство, міжнародне бібліотечне співробітництво.*

Майже 190-річна діяльність Одеської національної наукової бібліотеки – приклад багатогранного міжнародного партнерства на ниві бібліотечної справи, який заслуговує на уважне вивчення та популяризацію, але, на жаль, не є достатньо висвітленим у фахових дослідженнях [2,3].

Нині ОННБ підтримує ділові та дружні зв'язки з 34 партнерами з 24 країн світу, з них 17 представляють бібліотечно-інформаційні заклади. До зміцнення міжнародних зв'язків бібліотеку спонукає не лише зростаючий читацький попит на літературу іноземними мовами, але й практична ефективність механізмів культурної дипломатії у процесах інтеграції України у світовий політичний, інформаційний, культурний простір.

Основні засади міжнародної діяльності в царині культури, визначені у чинному законодавстві України, надають широкі повноваження закладам культури у розвитку співпраці з іноземними партнерами, участі у міжнародних проектах. В останні роки цей масив документів значно зріс, він надає нові можливості

та розкриває нові напрями розвитку бібліотечної справи. Запорукою подальшого розвитку міжнародної співпраці бібліотек є якісний і кількісний склад книжкових фондів, якими вони володіють, потенціал спільної наукової роботи з питань бібліотекознавства, книгознавства, бібліографознавства; висока кваліфікація спеціалістів бібліотеки, яким притаманна активна життєва позиція, пошук, творчість, ініціатива, науковий підхід [1].

2011 рік став для ОННБ знаковим у зміцненні взаємовідносин із Республікою Білорусь. У червні 2011 року відбувся робочий візит групи фахівців ОННБ до Національної бібліотеки Білорусі (м. Мінськ). Учасники поїздки вивчили досвід роботи НББ, в т.ч. архітектурні рішення, використані при організації бібліотечних сервісів; новітні технології обслуговування користувачів; практику автоматизації бібліотечних процесів, створення електронних ресурсів; особливості зберігання та надання доступу до інформаційних ресурсів; досвід соціокультурної діяльності тощо.

За результатами поїздки було підготовлено Угоду, яка набула чинності 2 листопада 2011 року. Згідно з Угодою НББ та ОННБ, враховуючи історичні корені співробітництва та вагомий досвід традиційних культурних зв'язків народів наших держав; беручи до уваги взаємне прагнення працівників національних бібліотек обох держав до подальшого розвитку співробітництва, встановлення зв'язків у сфері поширення інформації, науки, культури, в рамках Угоди про співробітництво у галузі культури між Міністерством культури України та Міністерством культури Республіки Білорусь від 10.02.1993, домовилися про розвиток співробітництва у професійній діяльності на основі рівноправності, взаємності у межах повноважень, визначених відповідно до законодавства України і Республіки Білорусь з урахуванням міжнародних стандартів.

Сторони також домовилися про надання інформаційної підтримки в реалізації спільних наукових і культурних проєктів України та Республіки Білорусь; здійсненні на постійній та взаємовигідній основі обміну національними виданнями, в тому числі й електронними, для поповнення фондів обох бібліотек; про підготовку та внесення пропозицій для здійснення спільних

дослідницьких, видавничих та інших ініціатив, співпрацю в галузі наукової бібліографії, автоматизації бібліографічних процесів, електронного обміну документів, збереження рідкісних документів; про організацію та проведення спільних виставок, конференцій, навчальних заходів, відвідування бібліотек з метою обміну досвідом тощо.

У рамках Угоди ОННБ долучилася до реалізації міжнародного проекту з видання книжкової спадщини білоруського і східнослов'янського першодрукаря епохи Відродження, просвітителя, письменника, перекладача, «доктора вільних наук і медицини» Франциска Скорини, ініційованого Національною бібліотекою Білорусі до 500-річчя білоруського книгодрукування.

Результатом кропіткої праці авторського колективу стала підготовка до друку двадцяти одного тому факсимільного видання, основою якого стали електронні копії видань Ф. Скорини, зібрані зі всього світу (в даний час власниками скорининських видань є близько 50 країн, у бібліотечних та музейних фондах яких зберігається понад 500 примірників книг білоруського першодрукаря).

Оскільки в рамках книгознавчих досліджень фахівцями ОННБ до цього часу вже була проведена робота з вивчення книжкового спадку білоруського першодрукаря [4,5], Одеська національна наукова бібліотека змогла передати на підтримку проекту електронні копії прижиттєвих книг Ф. Скорини зі своєї колекції, у якій видавнича діяльність білоруського культурного діяча представлена сімома прижиттєвими палеотипами. Це «Притчі Соломона» (1517), «Екклесіаст» (1518) і П'ятикнижжя Мойсея – конволют, який складається з п'яти книг: «Буття» (1519) та чотирьох недатованих книг – «Вихід», «Левіт», «Числа» і «Второзаконня». Усі книги невеликого формату, надруковані вишуканим шрифтом, оздоблені чудовими сюжетними гравюрами, орнаментальними прикрасами і розкішними ініціалами.

26 травня 2016 року в Національній парламентській бібліотеці України відбулася презентація та урочиста передача провідним бібліотекам та музеям України факсимільних видань творчої спадщини білоруського першодрукаря, громадського діяча

та просвітителя, перекладача, митця-графіка, одного із засновників кириличного книгодрукування Франциска Скорини. Як партнер проекту ОННБ отримала в дар видані на той час одинадцять томів факсимільного видання і електронні копії окремих стародруків кирилівського шрифту XVI-XVII ст.

22 грудня 2017 року в Посольстві Республіки Білорусь в Україні (м. Київ) відбулася урочиста церемонія передачі найбільшим бібліотекам України заключної частини факсимільного видання «Книжкова спадщина Франциска Скорини». ОННБ стала одним із небагатьох культурно-просвітницьких закладів України, удостоєних почесного книжкового дару. Віднині факсимільне видання біблійних творів у перекладі білоруського митця, що з максимальною повнотою зберігають особливості шрифтів та гравюр оригінальних видань, доступне користувачам ОННБ.

Таким чином, досвід роботи Одеської національної наукової бібліотеки на підтримку міждержавного партнерства України та Білорусі засвідчує ефективність механізмів міжнародного бібліотечного співробітництва як актуального і перспективного напрямку діяльності, який слугує інтеграції України в європейський та загальносвітовий культурний простір, презентує бібліотечну Україну на світовій арені.

Джерела та література

1. Арюпіна Л.В. Законодавство України як чинник розвитку міжнародної діяльності бібліотек України // Міжнародна діяльність бібліотек як складова європейського вибору держави : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Одеса, 22-23 верес. 2016 р.) / М-во культури України, Одес. нац. наук. б-ка ; упоряд. С.Г. Сердюк ; відп. ред. Л.В. Арюпіна ; ред.: Н.Г. Майданюк, І.С. Шелестович. – Одеса, 2017. – С. 4-8.
2. Бірюкова І.О. Тенденції розвитку міжнародних культурних зв'язків ОДНБ ім. М. Горького / О.Ф. Ботушанська, І.О. Бірюкова, Т.В. Девіс // Скарбниця культури: зб. ст. / ОДНБ ім. М. Горького; Редкол.: О.Ф. Ботушанська (відп. ред.) та ін. ; ред. І.С. Шелестович. – Одеса, 2004. – Вип. 3. – С. 64-79.

3. Диба Н.М. Міжнародна діяльність ОННБ імені М. Горького: реалії та перспективи // Скарбниця культури : зб. ст. / ОННБ ім. М. Горького ; упоряд. Л.М. Бур'ян ; редкол.: О.Ф. Ботушанська (відп. ред.) [та ін]. ; ред.: Н.Г. Майданюк, І.С. Шелестович. – Одеса, 2014. – Вип. 4. – С. 69-85.

4. Райко В.М. «В науках вызволенных и лекарских доктор» : к 490-летию издательской деятельности Франциска Скорины // Книжкові колекції, рідкісні видання та рукописи в сучасному науково-інформаційному просторі : матеріали конф., присвяч. 85-річчю Музею книги Одес. держ. наук. б-ки ім. М. Горького (Одеса, 25-27 верес. 2007 р.) / ОДНБ ім. М. Горького ; упоряд. Т.Л. Подкупко ; відп. ред. О.Ф. Ботушанська ; ред. І.С. Шелестович. – Одеса, 2008. – С. 43-54.

5. Старопечатные издания кирилловского шрифта. XV – первая половина XVI ст. : каталог коллекции / Одес. гос. науч. б-ка им. М. Горького ; сост. В.Н. Райко; науч. ред. Е. Л. Немировский. – Одесса : ОКФА, 1998.– 126, [1] с. : ил.

Biriukova Iryna

**PROJECTS OF INTERNATIONAL CULTURAL
COOPERATION OF THE ODESA NATIONAL SCIENTIFIC
LIBRARY IN SUPPORT OF THE INTERSTATE PARTNERSHIP
OF UKRAINE AND BELARUS.**

The article covers the experience of international cooperation of the odesa national scientific library in the realization of the project on preservation and popularization of the book heritage of the belarusian and east slavic first printer, outstanding educator, writer, translator francysk skaryna.

Key words: *Odesa National Scientific Library, National Library of Belarus, Francysk Skaryna, library partnership, international library cooperation.*

УДК 94(477-04)+323.17 +314.9 “1917/1920”

Боряк Олена